

органам виконавчої влади, і саме цей законодавчий акт є спеціальним відносно функціональних можливостей міністерства. Тому саме положення цього закону і повинні застосовуватись, проте з дотриманням і інших, визначених в цьому актів, вимог.

УДК 343”364”(082)

Пілюков Ю. О.

*к.ю.н., доцент кафедри кримінального
права та процесу,
Західноукраїнський національний
університет.
Провідний фахівець,
Тернопільський НДЕКЦ МВС України*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ ОБ’ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ОБСТРІЛІВ ТА БОМБАРДУВАНЬ

За фактами вчинених воєнних злочинів у війні росії проти України найчастіше порушуються кримінальні провадження за ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни». На сьогодні актуальним питанням їх розслідування є проведення слідчих оглядів об’єктів критичної інфраструктури, які зазнали артилерійських обстрілів та бомбардувань.

Тактика ведення бойових дій в осінньо-зимовий період 2022-2023 років характеризувалась інтенсивним застосуванням агресором масованих артилерійських обстрілів та бомбардувань об’єктів критичної інфраструктури. Згідно Закону України «Про критичну інфраструктуру» від 16. 11. 2021 року № 1882-ІХ, такі об’єкти є стратегічно важливими для функціонування економіки і безпеки держави [1].

До об’єктів критичної інфраструктури належать підприємства та установи, що відносяться до галузей енергетичної та хімічної промисловості, транспорту, банків та фінансів, інформаційних технологій та телекомунікацій, продовольства, охорони здоров’я, комунального господарства тощо. Виведення їх з ладу або руйнування суттєво впливає на стан національної безпеки і оборони, завдає значної шкоди життєво важливим національним інтересам країни.

Як показала практика ведення бойових дій, ворог, переважно, здійснює обстріли та бомбардування об’єктів критичної інфраструктури за допомогою зенітно-ракетних комплексів типу С-300, баражуючих боєприпасів - дронів-камікадзе «Shahed», запалювальних боєприпасів типу «9М22С», випущених з реактивних систем залпового вогню РСЗВ. Авіація і корабельна артилерія противника активно застосовує крилаті ракети типу «Калібр», «Іскандер», «Кинджал», уламково-фугасно-запалювальні авіабомби «ОФЗАБ-500», які через свою потужність і часто некерованість віднесені до засобів ураження

невибіркової дії, що призводить до значних матеріальних і фінансових втрат, зайвих ушкоджень і страждань цивільного населення, завдає серйозної шкоди природному середовищу [2].

Виявлення та фіксація відомостей щодо обставин вчинених кримінальних правопорушень є метою слідчих оглядів об'єктів критичної інфраструктури, які зазнали артилерійських обстрілів та бомбардувань. Завданнями огляду є вивчення та фіксація матеріальної обстановки місця події, вилучення, дослідження й оцінка слідів кримінального правопорушення. Вирішення завдань огляду дозволяє відтворити обстановку на місці злочину, виявити обставини, що могли сприяти або перешкоджати його вчиненню; отримати доказові дані та орієнтуючі відомості для побудови версій щодо обставин кримінального правопорушення та осіб причетних до нього.

Особливістю огляду, є небезпека перебування його учасників в зоні проведення слідчої (розшукової) дії. Зокрема, залишається ризик руйнування будівельних конструкцій, наявності на місці огляду вибухонебезпечних предметів та речовин, завдання агресором повторних артилерійських обстрілів і бомбардувань. Тому, до початку огляду, рятувальні служби невідкладно забезпечують пошук поранених на місці події, надають їм невідкладну медичну допомогу та здійснюють їх евакуацію. Паралельно проводяться роботи з гасіння пожеж, пошуку та знешкодження вибухонебезпечних предметів та речовин, розбір зруйнованих будівельних конструкцій [3, с. 265].

Огляд місця події проводиться невідкладно, відразу після вчинення кримінального правопорушення та завершення рятувальних робіт. На підготовчому етапі важливим є отримання інформації про об'єкт огляду, його цільове призначення. Це дає змогу визначити перелік спеціалістів, яких необхідно залучити до огляду, перевірити готовність технічних засобів, забезпечити охорону місця події, виявити очевидців обстрілу.

Фото та відеофіксацію на місці події рекомендується проводити із застосуванням безпілотних літальних апаратів (БпЛА) - дронів, які оснащені засобами фото та відеозйомки. Зафіксована таким чином інформація буде відображати не тільки важкодоступні місця об'єкта недосяжні для учасників огляду, але й динаміку розвитку пожежі в часі та просторі, спричиненої вибухом. Подальшу фото та відеозйомку продовжують на статичній та динамічній стадіях огляду [3, с. 266].

Огляд проводиться з метою виявлення, фіксації та вилучення: частин та уламків боєприпасів, вражаючих елементів; тіл загиблих та їх фрагментів; частин зруйнованих будівельних конструкцій; матеріальних цінностей та іншого майна; продуктів вибуху та горіння. Важливим є визначення стану матеріальних об'єктів, розташування, встановлення класифікаційних, групових та ідентифікаційних ознак, наявності на їх поверхнях слідів-відображень.

Завданням огляду також є встановлення безпосереднього місця влучення і вибуху боєприпасу, його тип, вид, тактико-технічні характеристики, наявність та ступінь пошкоджень та руйнувань, напрям, з якого були відстріляні боєприпаси; ймовірне місце розташування вогневої позиції, тощо [4, с. 269]. Крім цього на місці вибуху, можуть бути виявлені

сліди рук, взуття, кров, слина, волосся, епітелії шкіри, текстильні волокна тощо.

Огляд трупа повинен проводитися з обов'язковою участю судово-медичного експерта або лікаря. Найбільш характерними тілесними ушкодженнями при вибухах є колоті, різані, рублячі та рвані рани, контузії від дії ударно-вибухової хвилі; опіки, спричинені дією високих температур горіння вибухової речовини і оточуючих предметів.

Під час огляду трупів типовим завданням є їх ідентифікація, яку можна провести візуально - за ознаками зовнішності, речами та документами, а за відсутності такої можливості, проводиться його фотографування, дактилоскопіювання та відбір біологічних зразків для виділення ДНК-профіля.

На завершальному етапі огляду виявлені речові докази та сліди ретельно упаковуються у спеціальну герметичну тару, спеціальні пластикові сейф-пакети, після чого відбувається процесуальне оформлення результатів огляду складається протокол, до якого долучаються додатки.

Таким чином, фактичні дані, отримані за результатами слідчих оглядів об'єктів критичної інфраструктури, що зазнали пошкоджень та руйнувань від артилерійських обстрілів та бомбардувань, визначають подальший хід досудового розслідування, дозволяють висунути найбільш достовірні версії щодо механізму вчиненого кримінального правопорушення, його суб'єктів, забезпечити належне планування слідчих (розшукових) дій з метою збирання і перевірки інших доказів та встановлення злочинців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16. 11. 2021 року № 1882-IX із змінами від 18.10.2022, згідно із Законом № 2684-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text/> (дата звернення 10. 04. 2023)
2. Короткий Т., Заворотько І. Заборонені засоби та методи ведення бойових дій, які Росія використовує у війні проти України. URL: <https://zmina.info/articles/zaboronenizasoby-ta-metody-vedennya-bojovyh-dij-yaki-rosiya-vkorystovuye-u-vijni-protu-ukrayiny/> (дата звернення 10. 04. 2023)
3. Юсупов В. В., Пілюков Ю. О. Актуальні питання слідчого огляду будівель і споруд, які зазнали артилерійських обстрілів та бомбардувань //Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : зб. тез доп. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 12 квіт. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України; Наук. парк. «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2023. – 292 с.
4. Богданюк І. В., Чупрун В. Т., Устименко В. А., Шипілов М. Ю. Особливості судовоекспертних досліджень випадків артилерійських обстрілів. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2019. № 20/ С. 264-280.